

מבוא	2
פרק ראשון : תיאור מקראי ורקע ארכיאולוגי	4
תיאור המלחמה במקרא	4
רקע היסטורי ארכיאולוגי למלחמת דבורה וברק בסיסרא	6
פרק שני : אסטרטגיה צבאית של צבאות החינוך	8
אסטרטגיה צבאית – צבאות כנען	8
אסטרטגיה צבאית- צבאות ברק	11
דיון וסיכום	15

מבוא

נושא העבודה

מלחמה: כלים ואסטרטגיה צבאית

האסטרטגיה הצבאית של הצדדים הלוחמים במרד ישראל בחצור

ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה' וַאֲהוּד מֵת: וַיִּמְכְּרֵם ה' בְּיַד יָבִין מֶלֶךְ כְּנָעַן אֲשֶׁר מֶלֶךְ בְּחָצוֹר וְשָׂר צָבָאוֹ סִיסְרָא וְהוּא יוֹשֵׁב בְּחַרְשֵׁת הַגּוֹזִים: וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה' כִּי תָשַׁע מְאֹדֶת רָכַב בְּרָזֶל לוֹ וְהוּא לַחֵץ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחִזְקָה עֲשָׂרִים שָׁנָה" (שופטים פרק ד', פסוקים א'-ג')

2. רקע תיאורטי ומצב המחקר

סיסרא היה שר הצבא של יבין מלך חצור לפי התיאור המקראי. הוא ניהל את המלחמות שלו עם בני ישראל בעיר שנמצאת בחורשת הגויים. סיסרא השתתף במספר מלחמות שנערכו בין שבטי ישראל ובין ממלכת חצור. בין שאר המלחמות נערך מרד ישראל בחצור שהוא תיאור מרד ישראלי נגד שלטון חצור בארץ ישראל¹. במהלך המרד הצבא הישראלי אשר הורכב מלוחמי שבטי זבולון ונפתלי ניהל קרב עם יבין מלך חצור בראשו עמד שר הצבא של יבין, סיסרא. הקרב הסתיים בניצחון של שבטי ישראל למרות הנחיתות המספרית והטכנולוגית שלהם. בסיפור זה אנו מקבלים פרטים מדויקים על הקרב ואנו יכולים לבקר במקומות הקרב ולראות את המהלכים העיקריים שלו. הקרב מתואר פעמיים. בפעם הראשונה בצורה של פרוזה בפרק ד של ספר שופטים ומיד לאחר מכן בפרק ה בשירת דבורה.

ספרות המחקר מראה כי ערב המלחמה עם סיסרא היו בני ישראל מצויים לשלטון עריצות של הכנענים ששלטו מהעיר חצור על ידי המלך יבין. הם החליטו למרוד אולם בשל הנחיתות הצבאית שלהם הם היו צריכים לבחור באפשרות לחימה אחרת אותה נפרט במהלך העבודה. המקור העיקרי לתיאור המלחמה הוא במקרא. ספר שופטים מביא שתי גרסאות לתיאור המלחמה למרות שהגרסאות דומות יש ביניהם הבדלים בפרטים מהותיים. מקורות אחרים הוא בספר קדמוניות היהודים של יוסף בן מתתיהו שמתאר באופן כללי תיאורים דומים לתיאור המקראי. ההסבר של בן מתתיהו² משלב אמונה ותיאור היסטורי. הוא מתאר את כשלון הקרב כנובע מתוך התערבות אלוהית שבמהלכה אלוהים יוצר סערה אשר מבטלת את היתרון הצבאי של צבא חצור תחת סיסרא ומביאה לניצחון של שבטי ישראל.

החוקרים במחקר אשר עסקו בנושא קרב זה ואשר יסקרו במהלך העבודה הם המחקרים של הרצוג ושל גיחון³ אשר עסקו במאפיינים של הקרב הסתמכו על הגרסה של בן מתתיהו בנוגע לסערה מקומית טענו כי סיסרא עזב את הקרב בשל תנאי מזג האוויר והסיט את הכוחות שלו לשטח ביצות שיכולת התמרון שלו

¹ אהרוני יוחנן, מלחמת מי מרום ומלחמת דבורה. בתוך יעקב ליוור (עורך). היסטוריה צבאית של ארץ ישראל בימי המקרא. מערכות. 1965. תל אביב

² יוספוס פלוויס. קדמוניות היהודים (תרגום: אלכסנדר שור) ספר חמישי. ירושלים. תש"ו.

³ חיים הרצוג, מרדכי גיחון, מלחמות התנ"ך. הוצאת עידנים. ירושלים. 1981.

הייתה מוגבלת ובכך הוא איבד את היתרון שלו על בני ישראל. החוקר אהרוני⁴ מביא גרסה דומה לתיאור האירועים. לעומתם החוקר שפירא⁵ שולל את האפשרות של ירידת גשם פתאומי והיא מציע כי מיקום הקרב אפשר את ביטול היתרון של כוחות סיסרא.

עבודה זו תבקש להציג את דעות החוקרים השונות אשר עסקו בנושא זה ואשר ביקשו להבין את האסטרטגיה הצבאית של שני הצדדים הלוחמים במהלך הקרבות.

שאלות מחקר

שאלת המחקר המרכזית של העבודה תהיה:

מה הייתה האסטרטגיה הצבאית של הצדדים הלוחמים במרד ישראל בחצור?

שאלות אשר עולות מתוך ניתוח המקורות הם:

- כיצד ניצחו כוחות ישראל את הכוחות העדיפים עליהם?
- מה הייתה האסטרטגיה שבה ביקשו הכנענים למגר את בני ישראל?
- כיצד התמודדו עם כך בני ישראל?

שיטת המחקר

שיטת המחקר של העבודה תהיה ניתוח של פרשנים ושל חוקרי היסטוריה אשר עסקו בנושא. ראשית אתאר את התיאור המקראי ואת התיאור של בן מתתיהו שדומה לתיאור זה. לאחר מכן אתאר את הדעות הבולטות של חוקרים כמו אהרוני, ידן, זרטל ואחרים אשר עסקו בנושא של מלחמת דבורה בצורה רחבה. אשתדל לברר בכל המחקרים הללו את הנושאים הקשורים לשאלת המחקר ולבירור האסטרטגיה של שני הצדדים הלוחמים במלחמת בני ישראל בחצור. מבנה העבודה יהיה להלן:

הפרק הראשון של העבודה יעסוק בתיאור המקראי עצמו, אשר מופיע בשני פרקים שונים. פרק זה גם יתאר בקצרה ממצאים ארכאולוגיים מן התקופה. הפרק השני של העבודה יחלוק לשני חלקים. האחד יסביר את האסטרטגיה של הכנענים והשני יסביר את האסטרטגיה של צבאות ישראל. בסופו של דבר אסכם את העבודה בחלק הדיון והסיכום ואתאר את הממצאים העיקרים של העבודה אשר נוגעים לשאלת המחקר.

פרק ראשון: תיאור מקראי ורקע ארכאולוגי

ת

עורך). היסטוריה צבאית של ארץ ישראל בימי המקרא. מערכות. אהרוני, מלחמת מי מרום ומלחמת דבורה. בתוך יעקב ליוור (4) 1965. תל אביב.

שחר שפירא. מקומה של מלחמת דבורה ומהלכיה. מערכות. 1984. 5.